

Ινστιτούτο του Φροϊδικού Πεδίου
Κέντρο Ψυχαναλυτικών Ερευνών
της Αθήνας

ΛΑΚΑΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Διδάσκουν: Δ. Βεργέτης, Ντ. Περτέση, Βλ. Σκολίδης

Γ. Φουντουλάκη, Μ. Φραγκιαδάκη

Συμμετέχουν: Ντ. Αβδελίδη, Δ. Ανδροπούλου, Ν. Κατσογιάννη,

Θ. Ξαφένιας, Χ. Ράπτης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ακαδημαϊκό έτος 2023-24

Διεύθυνση: Ρεθύμνου 5, 1^{ος} όροφος

(Μετρό Βικτωρία, πλησίον Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου)

Πληροφορίες: info@centrerepsy.gr

Ιστοσελίδα του Κέντρου : www.centrerepsy.gr

Facebook : Κέντρο Ψυχαναλυτικών Ερευνών

«...Λέγοντας ότι το καθεστώς του ασυνειδήτου είναι ηθικό, λέμε για την ακρίβεια πως σχετίζεται με την επιθυμία, και πρωτίστως με την επιθυμία του αναλυτή που προσπαθεί να εμπνεύσει τον αναλύόμενο να πάρει τη σκυτάλη αυτής της επιθυμίας».

Ζακ-Αλέν Μιλέρ

«Διαβάζοντας ένα σύμπτωμα»

Η ψυχανάλυση, ένα από τα αδύνατα επαγγέλματα, όπως έλεγε ο Φρόιντ, γνώρισε νέα άνθιση και ευρύτερη εξάπλωση χάρη στην ανανεωτική επίδραση της διδασκαλίας του Λακάν. Κατά τη διάρκεια πολλών ετών, από το 1953 έως το 1979, τα Σεμινάρια του διαμόρφωσαν γενιές ψυχαναλυτών, ψυχιάτρων, ψυχολόγων, φιλοσόφων, παιδαγωγών, κτλ. Η προσφορά του γάλλου ψυχαναλυτή είναι πλέον χαραγμένη για πάντα δίπλα σ' εκείνη του ιδρυτή της ψυχανάλυσης, *κτῆμα ες αεί*.

Το πρόγραμμα του Κέντρου Ψυχαναλυτικών Ερευνών εμπνέεται από το έργο της Section clinique, της κλινικής διδασκαλίας η οποία ξεκίνησε τη δεκαετία του '70 στο Τμήμα Ψυχανάλυσης που ίδρυσε ο Ζακ Λακάν στο Πανεπιστήμιο Παρίσι 8. Επίσης, παρακολουθεί στενά τη διδακτική δραστηριότητα που ανέπτυξε ο Ζακ-Αλέν Μιλέρ, κύριος σχολιαστής του λακανικού προσανατολισμού και διευθυντής του εν λόγω Τμήματος. Εντάσσεται, γενικότερα, στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που στεγάζονται στο «Φροϊδικό Πεδίο».

Το πρόγραμμα ψυχαναλυτικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει θεωρητική και κλινική διδασκαλία. Τα θεωρητικά σεμινάρια αναφέρονται στη φροϊδική παρακαταθήκη, αλλά κυρίως αναπτύσσουν τις διάφορες εννοιολογικές κατηγορίες και αρθρώσεις που συγκροτούν τον λακανικό προσανατολισμό. Η κλινική διδασκαλία φέρνει σε επαφή τους σπουδαστές με το πραγματικό της πρακτικής, εξοικειώνοντάς τους με κλινικές περιπτώσεις από τη νοσοκομειακή ή την ιδιωτική πρακτική και βοηθώντας τους να αναγνωρίζουν την υποκειμενική λογική της κάθε περίπτωσης, δηλαδή τον ιδιαίτερο τρόπο συνάρθρωσης του συμβολικού, του πραγματικού και του φαντασιακού. Η συμμετοχή στην Κλινική Ομάδα επιτρέπει στους νέους κλινικούς που έχουν εγκαθιδρυμένη σχέση με τη λακανική ψυχανάλυση να συνομιλήσουν για ζητήματα που αφορούν την καθοδήγηση της θεραπείας.

Σ Ε Μ Ι Ν Α Ρ Ι Α

A) ΘΕΜΑ: Το ασυνείδητο, από τον Φρόιντ στον Λακάν

Υπεύθυνη: Μαρίνα Φραγκιαδάκη

Το σεμινάριο απευθύνεται πρωτίστως σε νεότερους σπουδαστές του Κέντρου. Όποιος επιθυμεί να παρουσιάσει ένα από τα κείμενα μελέτης στο σεμινάριο, καλείται να επικοινωνήσει με τη διδάσκουσα, frangiadaki@yahoo.fr

Το ασυνείδητο αποτελεί μια θεμελιακή έννοια της ψυχαναλυτικής θεωρίας. Ο Φρόιντ θεωρητικοποίησε την αποκρυπτογράφηση του ασυνειδήτου μέσω των διαφόρων μορφωμάτων του (παραδρομή, παραπραξία, όνειρα, ευφυολόγημα, σύμπτωμα), καθιστώντας την απαραίτητη για την ψυχαναλυτική διαδικασία.

Ο Λακάν ανέδειξε τη φροϊδική διάσταση του ασυνειδήτου δομημένου σαν γλώσσα, υπογραμμίζοντας την πρωτοκαθεδρία του σημαίνοντος. Στην τελευταία περίοδο της διδασκαλίας του, έδωσε πρωταρχική σημασία στο πραγματικό και πέρασε από την έννοια του ασυνειδήτου στο ομιλόν σώμα, αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα της επίπτωσης που έχει η γλώσσα στο σώμα. Η διδασκαλία του Ζακ-Αλέν Μιλέρ, με τη σειρά του, ανέδειξε το λακανικό *πραγματικό ασυνείδητο* σε αντιδιαστολή προς το *μεταβιβαστικό ασυνείδητο*.

Στο φετινό σεμινάριο θα μελετήσουμε αποσπάσματα από κείμενα του Ζίγκμουντ Φρόιντ, Ζακ Λακάν, Ζακ-Αλέν Μιλέρ.

Έναρξη: Δευτέρα 13 Νοεμβρίου 2023, ώρα 21.00.

Επόμενες ημερομηνίες: 27 Νοεμβρίου. Οι επόμενες ημερομηνίες θα ανακοινωθούν προσεχώς. **Δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης αποκλειστικά για τους διαμένοντες στην επαρχία.**

B) ΘΕΜΑ: Η ψυχανάλυση αντιμετώπη με παιδιά και εφήβους

Υπεύθυνοι: Μαρίνα Φραγκιαδάκη, Βλάσης Σκολίδης

Οι συναντήσεις επικεντρώνονται στην κλινική προσέγγιση και τη θεωρητική τεκμηρίωση περιπτώσεων παιδιών και εφήβων, με γνώμονα τη διδασκαλία του Φρόιντ και του Λακάν. Εφέτος, θα γίνουν πέντε συναντήσεις με ισάριθμες παρουσιάσεις κλινικών περιπτώσεων, οι οποίες θα δώσουν αφορμή για τη σχετική θεωρητική συζήτηση. Το σεμινάριο γίνεται πάντοτε **Δευτέρα, ώρα 20.30-23.00**

Έναρξη: 9 Οκτωβρίου 2023.

Επόμενες ημερομηνίες: 11 Δεκεμβρίου, 8 Ιανουαρίου 2024, 11 Μαρτίου, 8 Απριλίου.
Δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης αποκλειστικά για τους διαμένοντες στην επαρχία.

Γ) ΘΕΜΑ: Διαβάζοντας το σεμινάριο του Ζ.-Α. Μιέρ: Από το σύμπτωμα στη φαντασίωση και επιστροφή

Υπεύθυνη : Δέσποινα Ανδροπούλου

« [...] με αφετηρία μία εμπειρία στην αρχή της ανάλυσης, που δεν είναι πολύ διαδεδομένη, αλλά επαρκής, μου φάνηκε δυνατό να περιγράψω τον τρόπο που το σύμπτωμα σπεύδει να προσκολληθεί στο υποκείμενο που υποτίθεται ως γνώση. "Σπεύδει" και με τις δύο έννοιες του όρου, δηλαδή ότι παρατηρείται βιασύνη από το σύμπτωμα και υπάρχει επίσης μια αποκρυστάλλωση που σηματοδοτεί τη σύνδεση του συμπτώματος με τον μηχανισμό [dispositif] της ανάλυσης. Από αυτό το σημείο θα συνεχίσω και γι' αυτό ανακοίνωσα, σαν πρόγραμμα, ως τίτλο του μαθήματος αυτής της χρονιάς: Από το σύμπτωμα στη φαντασίωση και επιστροφή».

«Από το σύμπτωμα στη φαντασίωση, έτσι μου φαίνεται, ότι μπορούμε να ορίσουμε τον προσανατολισμό της θεραπείας, και επίσης θεωρώ ότι σηματοδοτεί τη μετατόπιση στη βαρύτητα που έδωσε στη διδασκαλία του ο Λακάν». Με αυτά τα λόγια, στις 3 Νοεμβρίου του 1982, ο Ζακ-Αλέν Μιέρ εξηγεί την επιλογή των δύο καίριων για την ψυχανάλυση εννοιών που θα επεξεργαστεί στο σεμινάριό του κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 1982-1983. Αυτό θα είναι το αντικείμενο μελέτης για φέτος, το οποίο θα διαφωτιστεί από άρθρα του τελευταίου τεύχους του περιοδικού της Σχολής του Φροϊδικού αιτίου, το οποίο, εν όψει και της έκδοσης του 14ου Σεμιναρίου του Λακάν, *Η Λογική της Φαντασίωσης*, καταπιάνεται με το θέμα της Φαντασίωσης.

Το σεμινάριο αυτό θα συνεχιστεί και το επόμενο έτος.

Έναρξη: Τρίτη 28 Νοεμβρίου 2023, ώρα 20.30-22.00.

Επόμενες ημερομηνίες: 19 Δεκεμβρίου. Οι ημερομηνίες για το 2024 θα ανακοινωθούν εν καιρώ.

Δ) ΘΕΜΑ: Ψυχαναλυτική θεωρία του οπτικού πεδίου

Υπεύθυνη: Νατάσα Κατσογιάννη

Με αφετηρία το κείμενο προσανατολισμού προς το φετινό συνέδριο της Νέας Λακανικής Σχολής με θέμα «Κλινική του βλέμματος», θα ανατρέξουμε σε κείμενα του Φρόντ, του Λακάν και του Μιέρ προκειμένου να διερευνήσουμε εκείνες τις έννοιες που δύνανται να συγκροτήσουν μια ψυχαναλυτική θεωρία του οπτικού πεδίου. Ιχνηλατώντας τη θεωρητική διαδρομή από την ανάδειξη της ερωτικοποίησης του οργάνου μάτι και της λιβιδινικής διάστασης της όρασης στην φροϊδική μελέτη της υστερίας, στη λακανική προβληματοποίηση της κατοπτρικής σχέσης και τον εμπλουτισμό των εννομήσεων και των εννομητικών αντικειμένων με τη σκοπική

ενόρμηση και το αντικείμενο βλέμμα αντιστοίχως, θα στοιχειοθετήσουμε το πεδίο της οπτικής αντίληψης ως πεδίο απόλαυσης.

Στόχος του σεμιναρίου είναι να εισαγάγει σε μια κλινική του βλέμματος γύρω από τους ακόλουθους άξονες: το αντικείμενο βλέμμα στη νεύρωση και στην ψύχωση, το αντικείμενο βλέμμα στην σύγχρονη τέχνη, το αντικείμενο βλέμμα στη δυσφορία στον πολιτισμό και στην κλινική των νέων συμπτωμάτων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Freud S., «Η ψυχογενής διαταραχή της όρασης με βάση την ψυχαναλυτική αντίληψη», στο Freud S., *Νευρώσεις, ψυχώσεις. Κείμενα 1905-1938*, μτφρ. Βασιλιάς Αντρέας, εκδ. Ανατολικός, Αθήνα 2018.

Freud S., «Un trouble de mémoire sur l'Acropole», στο Freud S., *Résultats, idées, problèmes II*, PUF, Παρίσι 1985.

Lacan J., «Le stade du miroir comme formateur de la fonction du Je», στο Lacan J., *Écrits*, Seuil, Παρίσι 1966. Ελληνική μετάφραση στο περιοδικό *Fort-Da*, τεύχος 2, Δεκ. 2012.

Lacan J., *Το Σεμινάριο, Βιβλίο XI, Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης*, μτφρ. Ανρομάχη Σκαρπαλέζου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1982.

Daniel Roi, «Clinic of the gaze», <https://www.amp-nls.org/wp-content/uploads/2023/06/ARGUMENT-ENG.-CONGRES-NLS-2024.pdf>

Miller J.-A., «Λακανική θεωρία του οπτικού πεδίου», στο περιοδικό *Η Ψυχανάλυση*, τεύχος 7, άνοιξη 2011.

Έναρξη: Δευτέρα 30 Οκτωβρίου 2023, ώρα 20.30-22.00.

Επόμενες συναντήσεις: 6 και 20 Νοεμβρίου, 4 Δεκεμβρίου. **Δεν θα υπάρξει δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης.**

ΣΤ) ΘΕΜΑ: Ψυχανάλυση και Ψυχοθεραπεία

Υπεύθυνος: Θάνος Ξαφένιας

Η ψυχαναλυτική μέθοδος είθισται να εντάσσεται στις θεραπευτικές επιλογές που έχει κανείς για να «γιατρεύσει» αυτό που τον ενοχλεί. Μάλιστα, λέγεται ότι ενδείκνυνται για κάποιες καταστάσεις, ενώ για κάποιες άλλες όχι. Αποτελεί όμως η ψυχαναλυτική εμπειρία μία θεραπευτική διαδικασία και αν ναι, υπό ποιους όρους; Ποιοι είναι οι δεσμοί και οι σχέσεις της ψυχανάλυσης με τις προσεγγίσεις που θέλουν να «θεραπεύσουν», είτε τις διάφορες μορφές ψυχοθεραπείας είτε την ψυχιατρική, και τι τη διαφοροποιεί από αυτές; Πώς συνυπάρχει με αυτές στον κοινωνικό δεσμό; Γιατί εντέλει, να είναι κανείς αναλυόμενος στις μέρες μας;

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Sigmund Freud, *Εισαγωγή στην ψυχανάλυση*, Επίκουρος

Sigmund Freud, *Νέα σειρά παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση*, Επίκουρος

Sigmund Freud, *Περατή και μη περατή ανάλυση*, Πλήθρον

Sigmund Freud, *Το ζήτημα της ανάλυσης από μη γιατρούς*, Πλήθρον

Sigmund Freud, *Η τεχνική της ψυχανάλυσης*, Επίκουρος

Jacques-Alain Miller, *Αντενδείξεις της ψυχαναλυτικής θεραπείας, Θεωρία της ψυχαναλυτικής θεραπείας*, Εκκρεμές.

Jacques-Alain Miller, *Pure Psychoanalysis, Applied Psychoanalysis and Psychotherapy*, translated by Barbara P. Fulks. (10/01/01 & 17/01/01 of Miller's course of 2000-2001 *Le lieu et le lien*)

Έναρξη: Παρασκευή 8 Δεκεμβρίου 2023 (Πεθύμνου), ώρα 20.30-22.00.

Επόμενες ημερομηνίες: 2 Φεβρουαρίου 2024 (Zoom), 29 Μαρτίου (Πεθύμνου), 17 Μαΐου 2024 (Zoom).

Z) ΘΕΜΑ: Εισαγωγή στην Ηθική της ψυχανάλυσης

Υπεύθυνος: Βλάσης Σκολίδης

Είναι γνωστό ότι το έβδομο λακανικό σεμινάριο, *Η ηθική της ψυχανάλυσης* (1959-60) σηματοδοτεί την πρώτη μείζονα καμπή της διδασκαλίας του Λακάν, εισάγοντας για πρώτη φορά με τεκμηριωμένο τρόπο την έννοια του πραγματικού και κατ' επέκταση τη διάσταση της απόλαυσης. Το συγκεκριμένο σεμινάριο βρίσκεται στην τελική ευθεία της έκδοσής του στα ελληνικά, και με αυτή την ευκαιρία θα κάνουμε τρεις σεμιναριακές συναντήσεις εισαγωγής στην προβληματική του.

Έναρξη: Το σεμινάριο θα διεξαχθεί **το δεύτερο εξάμηνο** του ακαδημαϊκού έτους, **αποκλειστικά διά ζώσης**, σε ημερομηνίες που θα ανακοινωθούν εν καιρώ.

H) Ελεύθερο Βήμα με ΘΕΜΑ: Γενεαλογία του αντικειμένου a - από το Στάδιο του Καθρέφτη στο σεμινάριο *Το Άγχος*

Υπεύθυνος : Χάρης Ράπτης

Βασική συνιστώσα της γενεαλογίας του αντικειμένου a μικρό, και δη του αντικειμένου-βλέμμα, υπήρξε η υπέρβαση του κατοπτρικού επιπέδου, όπως το ονόμαζε ο Λακάν. Το εν λόγω επίπεδο οριοθετείται αδρά από το στάδιο του καθρέφτη (1949) και το επονομαζόμενο οπτικό σχήμα, στις διάφορες στιγμές επεξεργασίας του: (α) την εισαγωγή του στο πρώτο σεμινάριο *Τα τεχνικά γραπτά του Φρόιντ* (1953-1954), (β) την εμπλουτισμένη δημοσίευσή του στο γραπτό για την εισήγηση του Ντανιέλ Λαγκάς (1961), (γ) την αποδόμησή του στο δέκατο σεμινάριο *Το άγχος* (1962-1963), όπου θα κάνει για τελευταία φορά την εμφάνισή του προτού παροπλιστεί.

Στο σεμινάριο θα επιχειρήσουμε να εισαχθούμε σε αυτές τις κομβικές επεξεργασίες, που συγκροτούν τον μίτο της διδασκαλίας του κλασικού Λακάν. Θα εστιάσουμε στην τελευταία έκδοχή του οπτικού σχήματος, με την οποία ανατρέπεται η αρχή της αντεστραμμένης συμμετρίας, που διέπει το πεδίο της κατοπτρικότητας, και εγκαθίσταται μια σχέση ανάμεσα στο αντικείμενο a και στην κατοπτρική εικόνα. Σχηματικά: από το $a-a'$ στο $a // i(a)$. Η μη κατοπτρικότητα αποτελεί βασικό γνώρισμα των αντικειμένων a . Η αρχική προσφυγή του Λακάν στην τοπολογία ταυτίζεται εν πολλοίς με το ζητούμενο της ανάδειξής της.

Το κατοπτρικό πεδίο είναι το κατεξοχήν πεδίο όπου η ανοικειότητα (η φροϊδική Unheimlichkeit) του αντικειμένου *α* παραγνωρίζεται και καλύπτεται. Υπάρχουν, ωστόσο, συγκυρίες κατά τις οποίες η αγχολυτική λειτουργία του κατοπτρικού πεδίου διαταράσσεται κατόπιν της αγχογόνου παρείσφρησης του αντικειμένου *α* στο οπτικό πεδίο. Στιγμές που το αόρατο γίνεται ορατό και ο καθρέφτης παύει να λειτουργεί σαν πέτασμα που εμποδίζει το υποκείμενο να δει το αντικείμενο *α*. Οδηγός μας στη συναρπαστική φαινομενολογία του αγχογόνου αντικειμένου θα σταθεί ένα προσωπικό βίωμα του μεγάλου Γάλλου συγγραφέα Γκι ντε Μοπασάν (Guy de Maupassant, 1850-1893): μια εμπειρία αρνητικής αυτοσκοπίας, λογοτεχνικά αναπλασμένη στο αριστουργηματικό διήγημα *Ο Εξαποδώ (Le Horla)*, την οποία θα μελετήσουμε αξιοποιώντας τις σχετικές αναφορές του Λακάν από το δέκατο σεμινάριο.

Το σεμινάριο θα διεξαχθεί αποκλειστικά διά ζώσης.

Έναρξη: Παρασκευή 19 Ιανουαρίου 2024, ώρα 20.30-22.30

Επόμενες ημερομηνίες: 9 Φεβρουαρίου, 16 Φεβρουαρίου, 1 Μαρτίου

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην κατηγορία αυτή υπάγεται μια σειρά σεμιναρίων που απαιτεί έναν διαφορετικό, πιο συνεργατικό και εμπειρισματομένο, τρόπο προσέγγισης ψυχαναλυτικών θεμάτων. Σε κάθε Εργαστήριο μελέτης συμμετέχουν το πολύ δεκαπέντε άτομα, που δεσμεύονται να παρακολουθήσουν όλες τις συναντήσεις και να υποβάλουν στο τέλος μικρή γραπτή εργασία. Δικαίωμα εγγραφής παρέχεται σε όσους έχουν ήδη παρακολουθήσει επί ένα χρόνο τα σεμινάρια του ΚΨΕΑ, εκτός εάν έχουν επιβεβαιωμένη μεταβιβαστική σχέση προς τον λακανικό προσανατολισμό (ανάλυση, εποπτεία, καρτέλ). Ένας σπουδαστής δεν μπορεί να εγγραφεί σε περισσότερα από δύο Εργαστήρια. **Ο κάθε ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλει το αίτημά του και το βιογραφικό του, αποκλειστικά μέσω e-mail, στον εκάστοτε υπεύθυνο του Εργαστηρίου, στη δικαιοδοσία του οποίου ανήκει η τελική επιλογή.** (Για να συμμετάσχει σε εργαστήριο, ο σπουδαστής πρέπει να έχει προηγουμένως εγγραφεί στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κέντρου). **Οι αιτήσεις εγγραφής αρχίζουν από την ημέρα δημοσίευσης του προγράμματος μέχρι τις 22 Οκτωβρίου.**

A) ΘΕΜΑ: Η φυσιολογική διάσταση του παραληρήματος

Υπεύθυνη: Ντόρα Περτέση

Αιτήσεις εγγραφής μέχρι 22/10 μόνο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: pertesi@otenet.gr

«Είμαι μια γυναίκα κλεισμένη σ' ένα αντρικό σώμα», λέει ο Χ, «δεν σχετίζομαι με άνδρα ούτε με γυναίκα, αλλά με το Σνελ, που είναι ουδέτερου γένους», λέει η Ψ.

Διαπιστώνουμε ότι στις ημέρες μας, σε πολλές περιπτώσεις, το υποκείμενο του δικαίου έχει την πρωτοκαθεδρία αναφορικά με το υποκείμενο του ασυνειδήτου. Εκείνο που κάποτε θα φάνταζε ως παραληρηματικής τάξεως, τώρα αποκτά διαφορετικό καθεστώς, καθίσταται σχεδόν φυσιολογικό. Και ετούτο συμβαίνει επειδή βαίνουμε προς μια άλλη εποχή: την εποχή του ομιλ-όντος όπου η συνεκτικότητα του Άλλου και της φιγούρας του πατέρα εκλείπουν. Νέα δεσίματα, εκτός του κλασικού, εκείνου του Ονόματος του Πατέρα, προτείνονται.

Στην εποχή του Φρόιντ το δέσιμο συμβολικού, φαντασιακού και πραγματικού γινόταν μέσω του Οιδιποδείου. Παρ' όλα αυτά η έννοια του παραληρήματος δεν ήταν απύσχα

από τις νευρώσεις. Για παράδειγμα, στην *Γκραντίβα*, όπως και στο άρθρο του «Η απώλεια της πραγματικότητας στη νεύρωση και στην ψύχωση», το παραλήρημα, έστω με κάποιες διαφορές, συνιστά κοινό τόπο για το υποκείμενο.

Για τον αρχικό Λακάν, η παρανοϊκή δομή του Εγώ, το παραλήρημα ως συνέπεια της διάκλεισης του Ονόματος του Πατέρα και η πληθυντικοποίηση του τελευταίου, αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο ενός γενικευμένου παραληρήματος. Έτσι, η φαντασίωση του νευρωτικού μπορεί να αναγνωστεί διαφορετικά: συνιστά ένα παραλήρημα ως άμυνα ενόπιον του πραγματικού. Κατά συνέπεια, στην ύστερη διδασκαλία του Λακάν, αυτή των κόμβων και του συνθώματος, τα καθεστώτα του συμβολικού, του φαντασιακού και του πραγματικού αλλάζουν. Ως προς τι;

Η γενικευμένη διάκλειση, «Η ειρωνική κλινική» και μέρη από το Σεμινάριο «Όλος ο κόσμος είναι τρελός» (2007-08) του Ζακ-Αλαίν Μιλέρ θα συμπληρώσουν τις βιβλιογραφικές αναφορές του Εργαστηρίου, επικεντρωμένου στα επίκαιρα ερωτήματα της σύγχρονης ψυχαναλυτικής κλινικής μας.

Οι συμμετέχοντες /οσες στο εν λόγω Εργαστήριο χρειάζεται να συνδράμουν με άρθρα ή μεταφράσεις που δημοσιεύονται στο περιοδικό *Τετρ-α-δια*. **Δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης θα υπάρξει αποκλειστικά για τους διαμένοντες στην επαρχία.**

Έναρξη: Τετάρτη 1 Νοεμβρίου, ώρα 21.00-23.00.

Επόμενες ημερομηνίες: Τετάρτη 22 Νοεμβρίου, Τετάρτη 6 και 20 Δεκεμβρίου 2023, 11 και 25 Ιανουαρίου 2024.

B) ΘΕΜΑ: Διερευνώντας την Τεχνητή νοημοσύνη από την ψυχαναλυτική σκοπιά

Υπεύθυνοι: Δέσποινα Ανδροπούλου, Θάνος Ξαφένιας

Αιτήσεις εγγραφής μέχρι 22/10 μόνο στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις: d.andropoulou@gmail.com
axafenias@gmail.com

Προτείνω να σκεφτείτε την ερώτηση: «Μπορούν να σκεφτούν οι μηχανές;» Έτσι αρχίζει ο Alan Turing το περίφημο άρθρο του με τίτλο «Computing Machinery and Intelligence». Στη συνέχεια θα τροποποιήσει το αρχικό του ερώτημα και θα το αντικαταστήσει με το εξής: «Υπάρχουν ψηφιακοί υπολογιστές που μπορούν να τα πάνε καλά στο παιχνίδι της μίμησης;». Με άλλα λόγια, θα μπορούσαμε άραγε κάποτε να κατασκευάσουμε έναν υπολογιστή ο οποίος θα μπορεί επαρκώς να μιμηθεί έναν άνθρωπο, σε σημείο που ένας υποψιασμένος κριτής να μην μπορεί να διακρίνει τη διαφορά μεταξύ ανθρώπου και μηχανής; Εβδομήντα χρόνια μετά δεν έχουμε επιτύχει να φθάσουμε σε αυτό το επίπεδο ανάπτυξης της Τεχνητής Νοημοσύνης (T.N.). Περίπου την ίδια περίοδο με τη δημοσίευση του άρθρου του Turing, ο Isaac Asimov, στο έργο του «Εγώ, το ρομπότ», θα θέσει τους τρεις κανόνες για την ανάπτυξη των μηχανών, προσπαθώντας έτσι να θέσει ένα όριο σ' έναν πιθανό εκτροχιασμό της ανθρώπινης σκοπιμότητας.

Όπως επισημαίνει ο J.-A. Miller, «ο σύγχρονος άνθρωπος αρέσκεται να φαντάζεται ότι είναι μηχανή: με το να παράγει μηχανές, να χειρίζεται μηχανές, να είναι συνομιλητής μηχανών, κάτι συνέβη στο φαντασιακό του σύγχρονου ανθρώπου – εκλαμβάνει τον

εαυτό του ως μηχανή ή του αρέσει να του φέρονται σαν μηχανή». Ο ίδιος συνεχίζει λέγοντας ότι «εάν οι άνθρωποι δουν τον εαυτό τους σαν ένα αυτοκίνητο που πρόκειται να επισκευαστεί στο γκαράζ, θα είναι δύσκολο για την ψυχανάλυση. Κάτι έχει πλέον επιτευχθεί προς αυτήν την πλευρά».

Πώς λειτουργεί και σε τι αποσκοπεί η Τ.Ν.; Ποιες οι σχέσεις και οι επιπτώσεις της Τ.Ν. αφενός με τη γνώση και αφετέρου με τον κοινωνικό δεσμό; Ποια η θέση του ψυχαναλυτικού λόγου απέναντι στις νέες τεχνολογίες που αναμφίβολα τροποποιούν τη σχέση του υποκειμένου με το είναι, από τη στιγμή που «το ψηφίο, το ψηφίο της ποσοτικοποίησης, γίνεται η εγγύηση του όντος»; (Για τα παραθέματα, βλ.: J.-A. Miller, «Neuro-, le nouveau réel», στο *La Cause du Désir*, τεύχος 98, 2018.)

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Alan Turing: *Computing Machinery and Intelligence*
- Συλλογικό: *The history of A.I.*, University of Washington
- Συλλογικό (Επιμέλεια Λίλιαν Μήτρου): *Μπορεί ο αλγόριθμος...*, Παν/κές Εκδόσεις Κρήτης
- Σερζ Αμπιτεμπουλ, Ζιλ Ντόουεκ: *Η εποχή των αλγορίθμων*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- John MacCormick: *Εννέα αλγόριθμοι που άλλαξαν το μέλλον*, Παν/κές Εκδόσεις Κρήτης
- J.-A. Miller, «Neuro-, le nouveau réel», in *La Cause du Désir*, 2018/1 (no 98)
- Paul Jorion, «Ce que l'Intelligence Artificielle devra à Freud» in *L'Âne. Le magazine freudien*, 31, 1987 : 43-44.
- Mathieu Corteel, Ariel Kyrou, Yann Moulier-Boutang, «Pour une culture critique de l'IA», in *Multitudes* 2020/1 (n° 78), pages 51 à 61, Éditions Association Multitudes
- Fabian Fajnwaks, «Il n'y aura pas d'algorithme pour numériser l'analyste», in *La Cause du Désir* 2017/3 (N° 97), pages 56 à 60
- Michaël Crevoisier, «Les Métamorphoses de l'intelligence de Catherine Malabou», <https://journals.openedition.org/philosophique/1180>

Έναρξη: 10 Νοεμβρίου 2023 (Πεθύμνου), ώρα 20.30-22.00.

Επόμενες ημερομηνίες: 12 Ιανουαρίου 2024 (Zoom), 8 Μαρτίου (Πεθύμνου), 19 Απριλίου (Zoom).

Γ) Θέμα: Σε τι στοχεύει μια ανάλυση;

Υπεύθυνη: Ντόσια Αβδελίδη

Αιτήσεις εγγραφής ως τις 22/10 μόνο στην ηλεκτρονική διεύθυνση dosia.avdelidi@yahoo.gr

Σε τι συνίσταται αυτή η καινοφανής εμπειρία που ονομάζουμε ανάλυση; Ο Λακάν ήδη από τη δεκαετία του 50 δεν μιλά για ψυχαναλυτική θεραπεία, αλλά για ψυχαναλυτική εμπειρία. Αν ο στόχος της ψυχανάλυσης δεν είναι η θεραπεία, τότε σε τι αποσκοπεί; Τι είναι αυτό που διαχωρίζει την ψυχαναλυτική εμπειρία από οποιαδήποτε άλλη πρακτική του λόγου;

Με αφετηρία κείμενα που πραγματεύονται την ψυχαναλυτική πρακτική, θα επιχειρήσουμε να φωτίσουμε διάφορες πτυχές της. Ποιος είναι ο ρόλος και η θέση του αναλυτή σε αυτή την εμπειρία; Τι είναι η ψυχαναλυτική πράξη; Ποιος είναι ο κινήτριος μοχλός μιας ανάλυσης; Αυτά είναι μόνο μερικά από τα ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν.

Το εργαστήριο απευθύνεται αποκλειστικά σε κλινικούς καθώς και σε φοιτητές ψυχολογίας και ψυχιατρικής. Δεν θα υπάρξει δυνατότητα διαδικτυακής συμμετοχής.

Έναρξη: Πέμπτη 2 Νοεμβρίου 2023, ώρα 20.30-22.00.

Επόμενες ημερομηνίες: 30 Νοεμβρίου, 14 Δεκεμβρίου, 18 Ιανουαρίου 2024, 15 Φεβρουαρίου.

Δ) Θέμα: Η κλινική της εμφυλοποίησης πέραν του Οιδίποδα και οι νέες ταυτότητες φύλου

Υπεύθυνος: Δημήτρης Βεργέτης

Αιτήσεις εγγραφής ως τις 22/10 μόνο στην ηλεκτρονική διεύθυνση vergedim@gmail.com

Μέσα από τη λεπτομερή μελέτη μεταφρασμένων κλινικών περιπτώσεων που συζητήθηκαν στη Σχολή, καθώς και μαρτυριών, θα προσεγγίσουμε ένα πολύπτυχο θέμα κομβικής σημασίας για την ψυχανάλυση τον 21ο αιώνα και με δεσπόζουσα συμβολή στις αλλαγές που συντελούνται στον κοινωνικό δεσμό.

Ποια είναι άραγε τα πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά του φύλου και της λειτουργίας των έμφυλων ταυτίσεων στην εποχή μας; Έχουμε εισέλθει σε μια εποχή όπου οι έμφυλες ταυτίσεις μετεκκενώνονται και κωδικοποιούνται σε «ταυτότητες φύλου», οι οποίες πολλαπλασιάζονται ραγδαία διαρρηγνύοντας τη διωνυμική σύσταση της έμφυλης διαφοράς, την οποία τυποποιούσαν οι πατριαρχικοί θεσμοί και η οιδιπόδεια συμβολική οικονομία τους, κεντροθετημένη στο Όνομα-του-Πατέρα (ΟτΠ).

Ο Λακάν είχε εξαγγείλει την πτώση της πατριαρχίας από το 1936. Στο 17^ο σεμινάριο είχε κηρύξει άχρηστο για την ψυχανάλυση τον μύθο του Οιδίποδα διανοίγοντας ένα πέραν τούτου, είχε αποκαθλώνει το ΟτΠ σε σύμπτωμα. «Αρκετά πια με τον πατέρα», τιτλοδοτούσε πρόσφατα ο Ζ.-Α. Μιλλέρ μια παρέμβαση του.

Μέσα στο λυκόφως της πατριαρχίας το φύλο και οι έμφυλες ταυτίσεις εισέρχονται σε μια ζώνη απροσδιοριστίας και υποκειμενικής ασάφειας, στο έδαφος της οποίας πλήθος υποκειμένων επιχειρούν να συναρμολογήσουν μια ταυτότητα φύλου. Πώς ερμηνεύει η ψυχανάλυση αυτά τα εγχειρήματα; Πού αποβλέπουν; Για ποιους λόγους η ψυχανάλυση καλείται να τα στηρίξει;

Οι ταυτότητες φύλου δεν διακρίνονται μόνο για τα ασαφή, πορώδη και μεταθετά όρια που τους επιτρέπουν να διολισθαίνουν προς τις πλέον παράδοξες και επαμφοτερίζουσες υβριδοποιήσεις. Η φαντασιακή όψη τους λειτουργεί σαν ένα εκράν που συγκαλύπτει μια πολύ πιο θεμελιώδη λειτουργία. Το σημαίνον χωρίζει την απόλαυση από το σώμα, επεσήμανε ο Λακάν. Αυτό που επανασυγκολλά την απόλαυση στο σώμα δεν είναι το φύλο αλλά το σύμπτωμα, άλλοτε ως σχηματισμός του ασυνειδήτου και

συνεπικουρούμενο από τη φαντασίωση και το εκτός φύλου αντικείμενο α, άλλοτε ως εκτός λόγου (hors discours).

Η ψυχαναλυτική κλινική ενδιαφέρεται για τις ταυτότητες φύλου όχι σαν μια καλειδοσκοπική διαφοροποίηση από έμφυλους ιδεότυπους, αλλά εστιάζοντας στην συμπτωμική λειτουργία τους μέσα στην οικονομία της απόλαυσης και της πρόσδεσης της στο σώμα, κάτι που αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα για τις ισορροπίες του υποκειμένου. Ο Λακάν αποφαινόταν ότι αυτό που ενοικεί στα σώματα των ομιλ-όντων ως φύλο, και σύστοιχα ως έμφυλη διαφορά, είναι ανεξιχνίαστο, αβυθοσκόπητο: «insondable». Οι ταυτότητες φύλου δεν είναι παρά η ορατή πλευρά του παγόβουνου.

Θα ασχοληθούμε με την κλινική αυτών των φαινομένων μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων που παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν υπό την αιγίδα του Ζ.-Α. Μιλλέρ.

Έναρξη: Σάββατο 4 Νοεμβρίου 2023, ώρα 14.00

Επόμενες ημερομηνίες: 2 Δεκεμβρίου. Οι μεταγενέστερες ημερομηνίες θα ανακοινωθούν προσεχώς.

ΚΛΙΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Υπεύθυνοι: Μαρίνα Φραγκιαδάκη, Βλάσης Σκολίδης

Στο Κέντρο Ψυχαναλυτικών Ερευνών έχει εγκαθιδρυθεί από το ακαδημαϊκό έτος 2012-13 μια ομάδα κλινικής εκπαίδευσης. Η ομάδα λειτουργεί ως κλειστό σεμινάριο και απευθύνεται αποκλειστικά σε κλινικούς (ψυχολόγους, ψυχιάτρους, ειδικευμένους ψυχιάτρους, θεραπευτές) οι οποίοι έχουν ισχυρή μεταβίβαση στον λακανικό προσανατολισμό και είναι σε διαδικασία προσωπικής ανάλυσης και εποπτείας.

Σκοπός της κλινικής ομάδας είναι να δώσει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να κάνουν παρουσιάσεις δικών τους περιστατικών, να ανταλλάξουν απόψεις γύρω από την πρακτική τους και να προχωρήσουν, με τη βοήθεια των διδασκόντων του Κέντρου, στην άρθρωση της πρακτικής με τη θεωρία. Ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι περιορισμένος και τηρείται σειρά προτεραιότητας. Η συμμετοχή δεν ανανεώνεται αυτόματα, αλλά απαιτείται νέα αίτηση κάθε χρονιά, σε συνάρτηση με την προηγούμενη ενεργό παρουσία του κάθε υποψηφίου.

Οι αιτήσεις συμμετοχής έχουν ολοκληρωθεί.

Έναρξη: Σάββατο 11 Νοεμβρίου

Πληροφορίες: frangiadaki@yahoo.fr , v.skolidis@gmail.com

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Σάββατο, 30 Σεπτεμβρίου 2023

με ομιλήτρια την **Καρολίνα Κορέτσκι**, ψυχαναλύτρια, μέλος της Σχολής του Φροϊδικού Αιτίου, Αναλύτρια της Σχολής (Α.Ε.), καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο Παρίσι 8.

με θέμα

Από τον πατέρα στο προσποιητό (semblant)

Η ημερίδα απευθύνεται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας και φοιτητές συναφών κλάδων, οι οποίοι ενδιαφέρονται να εμβαθύνουν στον λακανικό προσανατολισμό.

Ο αριθμός θέσεων είναι περιορισμένος και απαιτείται εγγραφή στο info@centrerepsy.gr.

Η συμμετοχή στα έξοδα είναι 15 ευρώ.

Οι εγγραφές αρχίζουν την Δευτέρα 4 Σεπτεμβρίου και θα κλείσουν την Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ

Υπεύθυνη: Ντόσια Αβδελίδη
Πληροφορίες, εγγραφές : info@centrerepsy.gr

Κάθε χρόνο, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κέντρου Ψυχαναλυτικών Ερευνών αρχίζει με μια σειρά διαλέξεων για ευρύτερο ακροατήριο, που στόχο έχουν την εισαγωγή σε βασικές φροϊδικές και λακανικές έννοιες. Διεξάγονται στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους, ώστε να διευκολύνουν τους αμύητους να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με το αντικείμενο, πράγμα που θα τους παρακινήσει ενδεχομένως να παρακολουθήσουν όλο το ετήσιο πρόγραμμα.

Τα Εισαγωγικά μαθήματα απευθύνονται μόνο σε αρχάριους, δηλαδή άτομα που δεν έχουν εγγραφεί στο παρελθόν στο ΚΨΕ ή σπουδαστές που έχουν παρακολουθήσει μόνο μία χρονιά το ετήσιο πρόγραμμα.

Τα Εισαγωγικά μαθήματα θα διεξαχθούν στη αίθουσα της οδού Ρεθύμνου 5. Εγγραφές θα γίνονται δεκτές ως τις **30 Σεπτεμβρίου** στο info@centrerepsy.gr. **Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 80 άτομα.**

Η συμμετοχή ανέρχεται σε **50 ευρώ** για έξι διαλέξεις καταναμημένες σε τρεις συναντήσεις (συμψηφίζεται με την ετήσια εγγραφή για όσους επιλέξουν να συνεχίσουν το πρόγραμμα ψυχαναλυτικής εκπαίδευσης). **Η πληρωμή του συνολικού ποσού γίνεται με μετρητά στο πρώτο μάθημα.**

Το αναλυτικό πρόγραμμα των εισαγωγικών μαθημάτων είναι το ακόλουθο:

Παρασκευή 6 Οκτωβρίου, ώρα 19.30 – 22.30

Νατάσα Κατσογιάννη: Η έννοια του αντικειμένου στον Φρόιντ και στον Λακάν

Βλάσης Σκολίδης: Τι σημαίνει ψυχαναλυτική ερμηνεία;

Παρασκευή 13 Οκτωβρίου, ώρα 19.30 – 22.30

Ντόσια Αβδελίδη: Πώς ξεκινά μια ανάλυση;

Ντόρα Περέτση: Φαντασίωση και επιθυμία

Παρασκευή 20 Οκτωβρίου, ώρα 19.30 – 22.30

Δέσποινα Ανδροπούλου: Τι είναι το ψυχαναλυτικό σύμπτωμα;

Δημήτρης Βεργέτης: Οι ταυτίσεις. Έμφυλες και μη έμφυλες

Προϋποθέσεις εγγραφής στο Πρόγραμμα Ψυχαναλυτικής Εκπαίδευσης

Το πρόγραμμα ψυχαναλυτικής εκπαίδευσης απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε λειτουργούς της ψυχικής υγείας καθώς και σε άτομα που ενδιαφέρονται για τη μελέτη της ψυχανάλυσης. Για την παρακολούθηση του προγράμματος απαιτείται τουλάχιστον ένα επίπεδο σπουδών δεύτερου έτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αιτήσεις κατ' εξαίρεση αυτής της προϋπόθεσης μπορούν να συζητηθούν. **Η εγγραφή για το ακαδημαϊκό έτος 2023-24 πρέπει να υποβληθεί, μαζί με το σχετικό βιογραφικό (βλ. παρακάτω) στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@centrerepsy.gr. Καμία εγγραφή νέου σπουδαστή δεν είναι έγκυρη εάν δεν εξοφληθεί μέχρι το τέλος Νοεμβρίου.**

Σε περίπτωση αλλαγής στις ημερομηνίες διεξαγωγής των σεμιναρίων, ένεκα εορτών ή απεργιών των μέσων μαζικής μεταφοράς, οι εγγεγραμμένοι θα λαμβάνουν ειδοποίηση μέσω της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.

Πληροφορίες και εγγραφές: info@centrerepsy.gr

Η αίτηση εγγραφής πρέπει να συνοδεύεται από την ηλεκτρονική αποστολή των εξής στοιχείων: *ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνο, e-mail, επαγγελματική ιδιότητα, ύπαρξη ή μη προσωπικής ανάλυσης.*

ΔΙΑΔΑΣΚΟΝΤΕΣ :

Δημήτρης Βεργέτης, vergedim@gmail.com, ψυχαναλυτής, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ. Υπεύθυνος έκδοσης του περιοδικού *αληθεια*.

Ντόρα Περτέση, pertesi@otenet.gr, ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια (ΑΜΕ), διδάκτωρ ψυχανάλυσης, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ.

Βλάσης Σκολίδης, v.skolidis@gmail.com, ψυχίατρος, ψυχαναλυτής (ΑΜΕ), μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ. Υπεύθυνος σύνταξης του ψυχαναλυτικού περιοδικού *Fort-Da*.

Γεωργία Φουντουλάκη, georgia.fountoulaki@gmail.com, ψυχαναλύτρια, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ. Υπεύθυνη σύνταξης του ψυχαναλυτικού περιοδικού *Fort-Da*.

Μαρίνα Φραγκιαδάκη, frangiadaki@yahoo.fr, ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια (ΑΜΕ), μέλος της ΣΦΑ, της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ. Υπεύθυνη σύνταξης του ψυχαναλυτικού περιοδικού *Fort-Da*.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ :

Ντόσια Αβδελίδη, dosia.avdelidi@yahoo.gr, ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, διδάκτωρ ψυχανάλυσης, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ.

Δέσποινα Ανδροπούλου, d.andropoulou@gmail.com, ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, διδάκτωρ ψυχολογίας, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ.

Νατάσα Κατσογιάννη, anastasia.katsogianni@wanadoo.fr, ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, διδάκτωρ ψυχανάλυσης, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ.

Θάνος Ξαφένιας, axafenias@gmail.com, ψυχίατρος, ψυχαναλυτής, μέλος της ΠΕΨ, της ΝΛΣ και της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ

Χάρης Ράπτης, harisraptis@gmail.com, σύμβουλος ψυχικής υγείας - ψυχοθεραπευτής, επίκουρος καθηγητής φιλοσοφίας και αισθητικής των μέσων Παντείου Πανεπιστημίου, μέλος της Εταιρείας Βορρόμειος Κόμβος της ΝΛΣ.

- ΠΕΨ: Παγκόσμια Εταιρεία Ψυχανάλυσης (*Association mondiale de Psychanalyse*)
- ΝΛΣ: Νέα Λακανική Σχολή (*New Lacanian School of Psychoanalysis*)
- ΣΦΑ: Σχολή του Φροϊδικού Αιτίου (*Ecole de la Cause freudienne*)